

Bartłomiej Grafik

Streszczenie pracy doktorskiej pt. „*Mechanizmy włączania subkultur młodzieżowych w obręb kultury dominującej*”.

Słowa kluczowe: subkultura młodzieżowa, kultura dominująca, socjologia kultury, skinheadzi, punki, heavy metalowcy, zmiana kulturowa.

Subkultury młodzieżowe angażowały w przeszłości wielu młodych ludzi. Lata 80. po połowę lat 90. XX wieku był czasem ich największej aktywności w historii kultury młodzieżowej w Polsce. Współcześnie nie wzbudzają one takiego zainteresowania, a dyskusja nt. subkultur młodzieżowych toczy się głównie w ujęciu historycznym. Subkultury, które cieszyły się największą popularnością jak np. punk, heavy metal, techno, czy hip hop albo już zanikły albo istnieją tylko w szczątkowej formie. Nowe formy subkulturowe powstające współcześnie niejako w ich miejsce nie cieszą się taką popularnością młodzieży jak te znane z przeszłości. Co ważne nie wzbudzają one też zainteresowania otoczenia, przez co zdolność subkultur do wywoływania „moralnej paniki” praktycznie nie występuje. Zmienił się też stosunek do tzw. starych subkultur, tj. tych znanych z XX wieku. Współcześnie elementy kulturowe składające się na nie funkcjonują w ramach tzw. kultury ogólnej nie wywołując skojarzeń z subkulturami, bowiem ich subkulturowe sensory uległy zatarciu.

Tematem rozprawy jest proces włączania subkultur młodzieżowych w obręb kultury dominującej. Rozumiany jest on na gruncie tej pracy jako trwanie elementów subkulturowych w innych kontekstach jak grupa subkulturowa, w szczególności u osób dorosłych będących w młodości członkami określonych subkultur, które to starają się ich wartości i wzory łączyć z tymi właściwymi dla ról przypisanych osobom dorosłym, wynikającym z aktualnie zajmowanych przez nich pozycji społecznych. Badanymi były osoby deklarujące się, ciągle jeszcze, jako członkowie trzech spektakularnych dla polskiego kontekstu kulturowego subkultur młodzieżowych, tj. skinheadów, punków i heavy metalowców. Zostały one ich członkami w latach 1983-1994, gdy zaliczały się do młodzieży. Z racji wieku osoby te nie przynależą już do tej kategorii, ale ciągle jeszcze utrzymują elementy kulturowe takie jak wizerunek, założenia ideologiczne, obyczajowość czy aktywność twórcza właściwe subkulturom, których członkami zostały w przeszłości.

Rozprawa składa się z dziesięciu rozdziałów. Pierwsze pięć stanowi część teoretyczną pracy, której celem jest przedstawienie przyjętego znaczenia podstawowych terminów wykorzystywanych w części empirycznej pracy. Rozpoczyna ją rozdział poświęcony rozumieniu terminu kultura (1), następnie ma miejsce zdefiniowanie pojęcia kultura dominująca (2) oraz (3) młodzieży jako środowiska formowania się subkultur. Kolejne rozdziały poświęcone zostały subkulturom młodzieżowym (4) oraz tytułowemu (5) włączaniu subkultur młodzieżowych w obręb kultury dominującej. Część empiryczną pracy rozpoczyna rozdział metodologiczny (6), następne cztery rozdziały stanowią prezentację uzyskanych wyników, poświęcone są: (7) doświadczeniom badanych związanym z uczestnictwem w subkulturach młodzieżowych, (8) definiowaniu przez badanych kultury dominującej, (9) konsekwencjom uczestnictwa w subkulturach oraz tytułowemu (10) mechanizmom włączania subkultur młodzieżowych w obręb kultury dominującej. Pracę wieńczy zakończenie zawierające wnioski i podsumowanie, bibliografia oraz załączniki z dyspozycjami do wywiadu i podstawowymi danymi nt. badanej próby.

Zrealizowane badania pozwoliły na wskazanie, że proces włączania subkultur młodzieżowych w obręb kultury dominującej uzależniony jest od doświadczeń subkulturowych poszczególnych osób, w szczególności ich relacji z podmiotami odpowiadającymi, w ich przekonaniu, za konstytuowanie kultury dominującej oraz od konsekwencji z jakimi wiązało się członkostwo w subkulturach dla poszczególnych, uczestniczących w nich, osób.

Oddziaływanie wzorów i wartości składających się na kulturę dominującą wywołuje reakcję ze strony członków subkultur nazywane strategiami oporu przeciwko kulturze dominującej. Co trzeba zauważyć konsekwencje uczestnictwa w subkulturach związane są z łamaniem zasad ładu stworzonego przez reguły kultury dominującej. Jednak mimo kosztów udziału w subkulturach można zauważyć też, że członkostwo w nich stwarza dla poszczególnych jej członków określone możliwości, które to nazwane zostały szansami subkulturowymi.

Łączenie wartości i wzorów subkulturowych z tymi wynikającymi z kultury dominującej możliwe jest poprzez poddawanie elementów tworzących subkulturę oddziaływaniu mechanizmów prowadzących do dekompozycji wizerunku, trywializacji ideologii oraz uznania obyczajowości za śmieszną a aktywności za bezsensowne. By utrzymać przekonanie, że ciągle pozostają członkami subkultur badani dokonują ich redefinicji, co oznacza że w zależności od okoliczności zewnętrznych uznają za ważne i reprodukują tylko poszczególne z tworzących je elementów. Ważną rolę w tym zabiegu odgrywa zarządzanie

wizerunkiem polegające na pomijaniu go w określonych okolicznościach oraz redefiniowanie ideologii subkulturowej, czyli niejako jej dostosowywanie do konkretnych okoliczności, w których dana osoba się aktualnie znajduje. Te dwa elementy tworzące każdą subkulturę są szczególnie ważne, ponieważ wizerunek pozwala na identyfikację członków, natomiast założenia ideologiczne dostarczają uzasadnienia dla podejmowanych działań.

Możliwe do pewnego stopnia łączenie wzorów i wartości subkulturowych z tymi *wynikającymi z ról osób dorosłych wynika z postępującej zmiany kulturowej. W jej efekcie relacja subkultura młodzieżowa – kultura dominująca została przeformułowana. Oznacza to, że subkultury utraciły zdolność do kontestowania swojego otoczenia kulturowego, ponieważ to uległo takiej zmianie, iż dopuszczalne stały się niektóre z wartości i wzorów przyjętych oraz wypracowanych w ramach poszczególnych subkultur młodzieżowych.

Barłomiej Gwałb